

Επανεκτιμώντας τις δυνατότητες της τοπιογραφίας

Η φετινή έκθεση της Ιωάννας Κωνσταντινίου, στο Mets Art Centre, συστήνει ενδεχομένως μια πολύ σημαντική **στροφή** στην καλλιτεχνική της διαδρομή.

Και αυτό γράφεται υπό την έννοια ότι τα τελευταία χρόνια η συγκεκριμένη ζωγράφος έχει προσπαθήσει μετ' επιτάσεως -θα μπορούσε να ειπωθεί- να **κατακυρώσει** ένα **τρόπο έκφρασης** σε έναν κλάδο της ζωγραφικής, ο οποίος διαθέτει προ πολλού ένα τεράστιο σημασιολογικό νόημα: την τοπιογραφία (landscape painting).

Η εικαστική απόδοση ενός τοπίου, δηλαδή ενός τόπου ο οποίος έχει μια ιδιαίτερη αξία, είναι μια **θεωρητική σύλληψη** ή αλλιώς, μια **κοινωνική κατασκευή**. Με άλλα λόγια, όλοι μπορούν να δουν την ίδια γεωμορφολογική διαμόρφωση, αλλά λίγοι μπορούν να αντιληφθούν ότι το ίδιο μέρος μπορεί να διαθέτει και άλλες δυνατότητες ή χάρες. Το ζήτημα, λοιπόν, της **αντίληψης** είναι μια πρωταρχία, η οποία όμως συνδιαλέγεται με **ιδεολογικές καταστάσεις** ή και με **αξιακές προτιμήσεις**.

Την ίδια ακριβώς στιγμή, ακόμα και ο τρόπος που βλέπουμε ή ακόμα καλύτερα, η μέθοδος που επιλέγει η καλλιτέχνις για μας δείξει τι είναι αυτό που θέλει να μας παρουσιάσει είναι ένα άλλο κεφαλαιώδες ζήτημα. Στο σημείο αυτό εκτιμάται ότι εκεί έγκειται η σημαντικότητα αυτής της δημιουργικής έκφρασης: επιλέγοντας να συνθέσει ένα καλλιτεχνικό περιβάλλον μετέρχεται **τεχνικών αναπαράστασης**, που προσιδιάζουν στην πρακτική του **πανοράματος**. Στην ουσία επιτρέπει και προτρέπει τον θεατή να βιώσει στο βλέμμα του μια εικόνα 360°, όταν οκτώ διαφορετικοί, και με κάποια απόσταση μεταξύ τους, πίνακες συγκροτούν μια **οπτική ενότητα**, αφού το τελείωμα του ενός είναι η αρχή του άλλου. Ταυτόχρονα, αυτή η διακεκομμένη συμπαράθεση, που ενδεχομένως επιτρέπει μια ανάσα σε όποιον παρατηρεί τα εικονιζόμενα, επιτονίζεται και από μια άλλη, ξεχασμένη εδώ και αιώνες, μέθοδο απόδοσης του βάθους ενός πεδίου, διότι αντί της αναγεννησιακής προοπτικής μετέρχεται τη θέα που αποκομίζει ωςάν κάποιος να υπερίπταται ενός τοπίου. Η λεγομένη **bird's**

eye view, όπως χαρακτηριστικά αποδίδεται στα αγγλικά, μάς ενδυναμώνει τη συνολική κατόπτευση, ενώ ταυτόχρονα μάς κρατά πάντα σε απόσταση από τα εικονιζόμενα. Αυτές, λοιπόν, οι τεχνικές, παλιές μεν αλλά και αρκούτως ξεχασμένες, είναι οι οχηματικές **επιλογές** της Κωνσταντίνου προκειμένου να εκδιπλώσει, ωστόσο με αρκετή συγκαλυπτικότητα, τις πιο βαθιές και αρχέγονες **σκέψεις**, καθώς και **αισθήματα**, μα προπαντός **θεωρήσεις** που η ίδια μετέρχεται ως ένα πρόσωπο με **αγωνίες**, **προβληματισμούς** και **ανησυχίες**.

Είναι προφανές ότι το οκτάπτυχο έργο-σύνθεση είναι η κορωνίδα της έκθεσης στο Mets Art Centre. Τούτο, όμως, προκύπτει αφού κάποιος έχει περιηγηθεί τις προηγούμενες αίθουσες και έχει διαπιστώσει ιδίοις όμμασι, τι μπορεί να έχει προηγηθεί για να καταλήξει σε αυτό το εντυπωσιακό αποτέλεσμα. Διότι τα εκτιθεμένα έργα, αλλού μεμονωμένα, αλλού ανά δύο πίνακες, προϊδεάζουν για τη εικονολογική μεθοδολογία της ζωγράφου.

Η διατύπωση ενός φιλοσοφικού *credo*, δεν είναι ποτέ μια απλή υπόθεση. Αλλά πώς αλλιώς θα μπορούσε κάποιος να υπολάβει μια ζωγραφική τοπίου, όντας το διανοητικό αποτέλεσμα των επιλογών μιας ζωγράφου που δεν φαίνεται ότι αυθαιρετεί, αν και όσα απεικονίζει δεν ταυτοποιούνται ως πραγματικά φυσιοκρατικά δεδομένα; Μοιάζουν όλα να είναι αφορμές, φαινομενικά απλές, για να μας πει πιο **ενδόμυχα** και **μύχια** πράγματα, καθώς δεν εντοπίζεται πουθενά η παραμικρή ανθρώπινη δημιουργία ή παρουσία, ενώ την ίδια ακριβώς στιγμή επιλέγει χρωματικές αποδόσεις με έναν οιονεί αντισυμβατικό περιεχόμενο, όπως το χρώμα του ουρανού (blood red). Οι καθαρές φόρμες, μαζί με τη διαυγή, κρυστάλλινη ατμόσφαιρα, η παράξενη απόδοση των όγκων, τα πλακάτα χρώματα συνηγορούν σε μια προσπάθεια να αποδοθεί κάτι πιο μεταφυσικό και πρωιμιακό, αλλά και ουσιαστικά κριτικό ως προς το σήμερα και το τώρα. Κάτι ως εικαστική περιένδυση για να επιτύχει τη βασική υπομνηματιστική διερώτηση: πώς άρχισαν όλα...

Κωνσταντίνος Μπάσιος

μέλος της Α.Ι.Σ.Α.